

ปัญหาการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีอาญา : ศึกษากรณีการปล่อยตัวชั่วคราว โดยไม่มีหลักประกัน*

The Problems Regarding the Provisional Release in Criminal Trial in Thailand: The Case Study of the Provisional Release without Bail

ทุตติยพงษ์ กิตติวัฒนานนท์**

Tutiyapong Kittiwattananon

วันที่รับบทความ 12 พฤษภาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 13 มิถุนายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ 14 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกของ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ซึ่งทั้งสองฉบับนั้นมีหนึ่งในหลักสำคัญที่ถูกบัญญัติรับรองไว้คือ หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence เป็นเหตุให้ประเทศไทยนั้นได้นำหลักดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของประเทศไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมไปถึงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของการปล่อยชั่วคราวนั้นกลับพบว่าแม้จะมีการปล่อยชั่วคราวในระดับที่น่าพอใจ หากแต่สถิติการปล่อยชั่วคราวของผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลโดยไม่มีหลักประกันที่มีจำนวนน้อยมาก บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาของการปล่อยชั่วคราวที่ประเทศไทยได้เผชิญอยู่ ณ ปัจจุบัน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายรวมถึงระบบในการปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) เพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายรวมถึงระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น ผลจากการศึกษาพบว่าสหรัฐอเมริกานั้นมีการใช้ระบบปล่อยชั่วคราวโดยใช้วิธีการประเมินความเสี่ยง และสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) มีการใช้ระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุม ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่าแม้ว่าประเทศไทยจะได้มีการเริ่มนำระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยงมาใช้แล้ว แต่ก็ยังมีบางส่วนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ เช่น ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยงและหากนำระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมมาปรับใช้ร่วมกับระบบปล่อยชั่วคราวที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน ประกอบกับปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องของการเรียกประกันและการกำหนดหลักประกันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับของสหรัฐอเมริกาซึ่งจะส่งผลให้ศาลไม่สามารถฝากขังผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยเหตุที่ไม่มีเงินหรือทรัพย์สินมาวางตามจำนวนประกันได้ ผู้เขียนเชื่อว่าย่อมจะทำให้กฎหมายรวม

* บทความนี้ผู้เขียนเรียบเรียงมาจากส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์หลักสูตนิติศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2564 เรื่องปัญหาการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีอาญา : ศึกษากรณีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน

** นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ที่อยู่ : คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 148 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

E-mail: Tutiyapong.kit@stu.nida.ac.th

ไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปล่อยชั่วคราว, หลักประกัน, หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์

Abstract

Thailand is a member of the Universal Declaration of Human Rights (UDHR) and International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), these two instruments have an important principle that were enacted, which is the presumption of innocence. As a result, Thailand has brought such principles into the domestic law such as the Constitution of the Kingdom of Thailand and criminal procedural law. However, in practice, especially in the matter of provisional release, although it has a satisfactory level of provisional release, but the statistics of provisional release without bail is very few. This article, therefore, aims to analyze the problems relating to provisional release in Thailand along with suggesting solutions by studying legal concepts and theories, including the provisional release system of the United States and United Kingdom (Scotland) to be applied to the law, including the provisional release system of Thailand to be more efficient and consistent with the presumption of innocence. The study found that the United States has a provisional release system using a risk assessment method and United Kingdom (Scotland) has a provisional release system using a supervised bail. The author, therefore, has the opinion that although Thailand has started to use the provisional release system by means of risk assessment but there are still some parts that can be modified to make it more effective, such as factors used in risk assessment. And if the supervised bail is adapted to the provisional release system that Thailand currently uses together with the amendment of the provisions of the law on the determination of bail to be in the same direction as the United States, which will result in the court unable to detain the accused or the defendant because there is no money or property to be placed according to the amount of bail. The author believes that it will make the law, including the provisional release system of Thailand, to be more efficient and consistent with the presumption of innocence doctrine.

Keywords: provisional release, bail, presumption of innocence

1.บทนำ

ประเทศไทยนั้นประสบกับปัญหาในเรื่องของการปล่อยชั่วคราวมาเป็นระยะเวลายาวนาน แม้ว่าประเทศไทยเองจะเป็นหนึ่งในภาคีสมาชิก ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) รวมไปถึง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR)¹ โดยทั้งสองฉบับได้บรรจุหลักสำคัญเอาไว้ เช่น หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence เช่นใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือ UDHR ได้มีบัญญัติไว้ใน ข้อ 11 (1) ความว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี” และในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองหรือ ICCPR มีบัญญัติไว้ใน ข้อ 14.2 ความว่า “บุคคลทุกคนซึ่งต้องกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด” ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้นำหลักดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2560 มีบัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง² ความว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” รวมถึงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้น ยังคงไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ดังกล่าวเท่าที่ควร โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากสถิติการปล่อยชั่วคราวดังตารางที่จะกล่าวต่อไปนี้ อันจะทำให้เห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวโดยเฉพาะในส่วนของผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล โดยไม่มีหลักประกันนั้นมีจำนวนน้อยมาก

สถิติการปล่อยชั่วคราว ปี พ.ศ. 2560 - 2563³

ปี พ.ศ.	คำร้องขอปล่อยชั่วคราว	คำสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราว	คิดเป็นร้อยละ (%)
ปี 2560	227,687	212,653	93.40
ปี 2561	235,404	214,444	91.10
ปี 2562	217,903	200,713	92.11
ปี 2563	237,875	217,094	91.26

¹ มณเฑียร บุญตัน, ‘ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสนธิสัญญาที่ไทยเป็นภาคี’ (เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการเรื่องสิทธิมนุษยชนศึกษา: สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนจัดโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา, 14 มกราคม 2552) 2,13.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29.

³ ‘โฆษกศาลเปิดสถิติปล่อยชั่วคราวนักโทษคดีอาญาย้อนหลัง 4 ปี ส่วนปี 64 จำนวน 18,076 คดี’ (กรุงเทพธุรกิจ, 22 มีนาคม 2564) <<https://www.bangkokbiznews.com/news/928622>> สืบค้นวันที่ 8 ตุลาคม 2564

สถิติการปล่อยชั่วคราวประจำปี พ.ศ. 2562 (ศาลจังหวัดอุทัยธานี)⁴

เดือน	คำร้องขอปล่อยชั่วคราวทั้งหมด	อนุญาต	ไม่อนุญาต	ไม่มีประกัน	มีประกันแต่ไม่มีหลักประกัน	สถิติการขอใช้อุปกรณ์ EM		
						คำขอใช้อุปกรณ์ EM ทั้งหมด	อนุญาต	ไม่อนุญาต
มกราคม	170	160	10	4	4	13	13	-
กุมภาพันธ์	142	129	13	3	-	9	7	2
มีนาคม	163	149	14	5	-	15	14	1
เมษายน	141	130	11	-	2	8	8	-
พฤษภาคม	128	118	10	1	2	7	5	2
มิถุนายน	150	137	13	2	5	7	4	3
กรกฎาคม	164	144	20	2	-	20	14	6
สิงหาคม	163	146	17	3	1	25	21	4
กันยายน	103	94	9	1	-	16	13	3
ตุลาคม	94	84	13	3	-	8	6	2
พฤศจิกายน	92	86	6	1	-	12	10	2
ธันวาคม	118	100	18	-	-	8	7	1
รวม	1,628	1,474	154	25	14	148	122	26
ศาลมีคำสั่งอนุญาตคิดเป็นร้อยละ						90.5		
ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตคิดเป็นร้อยละ						9.5		

2. ปัญหาการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยที่ได้เผชิญกับปัญหาในการปล่อยชั่วคราวดังที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านมุมมองของทฤษฎีทางกฎหมาย แล้วทำให้เห็นได้ว่า ปัญหาในการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยที่ยังคงไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์นั้น เกิดจากหลายสาเหตุ อาทิ การปล่อยชั่วคราวในประเทศไทย โดยเฉพาะการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันนั้นมีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้น มักเป็นการปล่อยโดยมีประกันหรือหลักประกันเสียมากกว่า ซึ่งส่วนหนึ่งนั้นมิสาเหตุมาจาก การพิจารณาตัดสินคดีของศาลโดยการอ้างอิง “ยึดถือ” โดยความหมายของ “ยึดถือ” นั้นหมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของ

⁴ โฆษกศาลเปิดสถิติปล่อยชั่วคราวนักโทษคดีอาญาย้อนหลัง 4 ปี ส่วนปี 64 จำนวน 18,076 คดี (กรุงเทพฯธุรกิจ, 22 มีนาคม 2564) <<https://www.bangkokbiznews.com/news/928622>> สืบค้นวันที่ 8 ตุลาคม 2564

ศาลในการพิจารณาหรือพิพากษา ต่าง ๆ เช่นบัญญัติกำหนดทุนทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกันในการขอลปล่อยชั่วคราว รวมไปถึงบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษผู้กระทำความผิดในทางอาญา⁵ ซึ่งการใช้ยี่ตอกนั้นมีข้อดี คือเป็นแนวทางในการกำหนดโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจากด้วยดุลพินิจที่เป็นอิสระของผู้พิพากษาแต่ละคนนั้นย่อมทำให้เกิดการกำหนดโทษในคดีประเภทเดียวกันหรือลักษณะเดียวกันแตกต่างกันออกไปได้ โดยเฉพาะความผิดบางประเภทที่กฎหมายกำหนดช่องว่างของการใช้ดุลพินิจไว้ค่อนข้างที่จะกว้าง จนการใช้ดุลพินิจอย่างอิสระของผู้พิพากษานั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง ดังนั้นยี่ตอกจึงเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างบรรทัดฐานให้แก่ผู้พิพากษา เพื่อให้อยู่ในกรอบของความเป็นเอกภาพและไม่ให้ใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ

อย่างไรก็ตามการพิจารณาหรือพิพากษาโดยการอ้างอิงยี่ตอกนั้นก็มีส่วนที่เป็นข้อเสียเช่นกัน โดยเฉพาะการอ้างอิงยี่ตอกแบบตายตัว เช่น ในคดีลักทรัพย์ ให้ลงโทษจำคุก 6 เดือนเท่ากันหมด ทั้งที่พฤติการณ์ในแต่ละคดีนั้นอาจมีแตกต่างกัน ก็อาจทำให้เกิดผลเสียขึ้นได้เนื่องจากจะเป็นการทำให้การใช้ดุลพินิจอย่างอิสระของผู้พิพากษานั้นถูกทำลาย ส่งผลให้ผู้พิพากษาไม่สามารถปรับโทษที่เหมาะสมให้กับจำเลยแต่ละคนได้⁶ ซึ่งในปัจจุบันนี้พบว่ายังคงมีประเภทของคดีที่ศาลมักไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว รวมไปถึงคดีที่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยเรียกประกันหรือต้องมีหลักประกัน เมื่อใช้การพิจารณาจากบัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษดังกล่าวจนทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าคดีนโยบาย อาทิ คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตัวอย่างเช่นคดีที่ตำรวจจับกุมนางสาว ส. ในความผิดฐานผลิตและมีไว้ครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 (กัญชา) โดยไม่ได้รับอนุญาต หลังจากพบกัญชาเพียง 1 ต้นซึ่งมีความสูงเพียง 50 เซนติเมตร เป็นผลทำให้นางสาว ส. ต้องหาผู้ยืมเงิน รวมถึงชาวบ้านบางส่วนที่รวบรวมเงินมาช่วยเพื่อใช้ในการขอประกันตัวถึง 100,000 บาท⁷ หรืออีกหนึ่งคดีในลักษณะทำนองเดียวกันคือ คดีของนาย พ. ซึ่งถูกจับกุมในข้อหาลักลอบปลูกกัญชาผิดกฎหมาย พร้อมของกลางคือต้นกัญชาจำนวน 2 ต้น ทำให้ญาติต้องนำเงินมาประกันตัวนาย พ. ออกมา⁸ นอกจากนั้นยังคงมีคดีในความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น ในคดีหมายเลขคดีดำที่ อ.3011/2561 ที่เป็นเรื่องของอดีตคนงานฟาร์มไก่ถูกนายจ้างฟาร์มไก่ฟ้องฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาและศาลสั่งอนุญาตให้ประกันตัวโดยต้องวางหลักทรัพย์เป็นเงินถึง 100,000 บาท⁹ เป็นต้น

นอกจากปัญหาในการปล่อยชั่วคราวดังที่เกิดจากการใช้บัญญัติกำกับการใช้ดุลพินิจของศาลหรือ “ยี่ตอก” ดังที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ยังพบว่า มีอีกหนึ่งประเด็นปัญหาซึ่งหากพิจารณาแล้วทำให้เห็นได้ว่ายังคงไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence เท่าที่ควรนั้นก็ คือการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตาม

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตาม Electronic Monitoring หรือที่รู้จักกันในชื่อ E.M. นั้นเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการควบคุมตัวบุคคล จำกัดการเดินทาง หรือเพื่อใช้ในการสังเกตเฝ้า

⁵ สุรพันธุ์ บุญช่วย, ‘ปัญหาการใช้บัญญัติมาตรฐานกำหนดโทษทางอาญา’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลในการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 2 เสนอที่สถาบันข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, 2547) 7.

⁶ ปกป้อง ศรีสนิท, ‘การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบศาล : การจัดทำและการเปิดเผยยี่ตอกในคดีอาญา’

(The101.world, 20 พฤศจิกายน 2562) <<https://www.the101.world/sentencing-guideline-in-criminal-case/>>

สืบค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2564

⁷ ‘สาวเปิดใจหลังโดนจับกัญชา 1 ต้น ชาวบ้านลงขันประกันตัว 1 แสน’ (ข่าวสด, 5 กุมภาพันธ์ 2563)

<https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_3531241> สืบค้นวันที่ 29 สิงหาคม 2564

⁸ ‘ยืนยันต้องฟ้องศาล จับลูกเขยปลูกกัญชา อ้างดื่มให้พ่อตากินรักษาโรค’ (ไทยรัฐ, 25 สิงหาคม 2563)

<<https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1918044>> สืบค้นวันที่ 29 สิงหาคม 2564

⁹ คำฟ้องของบริษัทธรรมเกษตร ศาลอาญา หมายเลขคดีดำที่ อ3011/2561

ระวัง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามตัวรวมไปถึงความเคลื่อนไหวได้ตลอด 24 ชั่วโมง¹⁰ และได้เริ่มมีการนำมาใช้ในประเทศไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมากยิ่งขึ้น โดยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับ E.M. นั้น เช่น มาตรา 108 วรรคสาม ความว่า

“ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น”¹¹

อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไปใช้กับทั้งผู้ที่ศาลได้ตัดสินแล้วว่าได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องและผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ที่ยังถือได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์หรือ Presumption of Innocence จากกรณีดังกล่าวนี้จึงส่งให้เกิดปัญหา เช่น ทำให้ผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งในท้ายที่สุดนั้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาอาจเป็นผู้บริสุทธิ์จริง ๆ ต้องถูกสังคมตราว่าได้กระทำความผิดไปแล้ว ตามทฤษฎีตราของ แฟรงค์ แทนเนบาม หนึ่งในนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงของโลก¹² โดยจากทฤษฎีดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นได้ว่าอาจทำให้ผู้ที่ถูกสังคมตรานั้นเข้าสู่กระบวนการในการกำหนดตนเองเป็นอาชญากร และยิ่งสร้างความอับอายหรือความเสื่อมเสียให้แก่บุคคลนั้นจนท้ายที่สุดแล้วอาจทำให้ไม่สามารถกลับตัวกลับใจได้จนทำให้มีพฤติกรรมอาชญากรอย่างถาวร¹³ และจากปัญหาดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เห็นได้ว่าวิธีการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวนี้อาจยังไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนบริสุทธิ์เท่าที่ควร

นอกจากสภาพของปัญหาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ หากได้ทำการพิจารณาถึงการแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการปล่อยชั่วคราว เช่นการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของมาตรา 110¹⁴ ที่มีการขยายในส่วนของอัตราโทษจำคุกอย่างสูงห้าปีขึ้นไปต้องมีประกันเป็นอัตราโทษจำคุกอย่างสูงสิบปีขึ้นไปต้องมีประกัน โดยมาตรา 110 บัญญัติว่า

“ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และต้องคำนึงถึงเงื่อนไขและมาตรการป้องกันต่าง ๆ ที่ได้ใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี”

จากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวข้างต้นนี้ หากพิจารณาประกอบกับเจตจำนงในการแก้ไขกฎหมายตามเหตุผลในการประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าว คือ

¹⁰ สุมณฑิพย์ จิตสว่าง และฐิตียา เพชรมณี, ‘แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์(Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศ’ (2559) 2 วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ 26, 33.

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108.

¹² Matthew G. Yeager, ‘Frank Tannenbaum: The Making of a Convict Criminologist’ (2011) The Prison Journal 177, 177.

¹³ พรชัย ชันดี, (2549) 15, อ้างถึงใน นิमित ท้าวพานต์, ‘การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังไร้ญาติ’ (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 – 2561) 12.

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110.

“บทบัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไปต้องมีประกัน อาจจะเป็นภาระแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีพฤติกรรมจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น สมควรขยายอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเป็นสิบปีขึ้นไปเพื่อให้โอกาสผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวมากขึ้นอันจะเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน”

และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562¹⁵ ข้อ 4 ความว่า “คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ต้องมีประกันและจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี” ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มในการพัฒนากฎหมายอันเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไปในทิศทางที่ต้องการให้สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence มากยิ่งขึ้น ดังที่ได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2560 ใน มาตรา 29 วรรคสอง รวมไปถึงเรื่องของสิทธิในการประกันตัว และยังเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาให้น้อยลง

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากตารางสถิติการปล่อยชั่วคราวดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ทำให้พบว่าแม้ประเทศไทยจะมีสถิติในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นจำนวนมากถึงประมาณร้อยละ 90 แต่กลับพบว่าผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันนั้นมีจำนวนน้อยมาก โดย ณ จุดนี้เองที่ทำให้เห็นได้ว่ายังคงไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์เท่าที่ควร ดังนั้นจากกรณีดังกล่าวนี้ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การที่ประเทศไทยมีเจตจำนงและแนวโน้มในการแก้ไขกฎหมายไปในทิศทางเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการปล่อยชั่วคราวผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลโดยไม่มีหลักประกันนั้นมีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นปัญหาจึงอาจเกิดจากประเทศไทยยังขาดการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบปล่อยชั่วคราว รวมไปถึงการปรับปรุงแก้ไขในส่วนของบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้การปล่อยชั่วคราวนั้นมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น

3. แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวในต่างประเทศ

จากกรณีปัญหาข้างต้นนี้ทำให้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวในต่างประเทศ โดยประเทศที่ผู้เขียนได้นำมาศึกษานั้นก็คือ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) เหตุผลที่ผู้เขียนได้เลือกศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีทางกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวในประเทศดังกล่าวนี้เพราะประเทศดังที่ได้กล่าวมานั้นต่างก็เคยประสบกับปัญหาในเรื่องของการปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกันกับประเทศไทย อีกทั้งทั้งสองประเทศยังมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตาม หรือ E.M. มาใช้ก่อนประเทศไทย โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่นับได้ว่าเป็นต้นแบบของการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศยังมีกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพและควรค่าแก่การศึกษา

¹⁵ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

3.1 สหรัฐอเมริกา

จากการที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษากฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวในสหรัฐอเมริกานั้นพบว่า สหรัฐอเมริกานั้นในอดีตเคยมีการปฏิรูปการปล่อยชั่วคราวครั้งสำคัญ ผลก็คือทำให้เกิดการแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการปล่อยชั่วคราว โดยข้อกฎหมายที่สำคัญและมีผลต่อระบบปล่อยชั่วคราวในรูปแบบใหม่นั้นก็คือ D.C. Code §23-1321 (c)(3)¹⁶ ซึ่งมีใจความสำคัญว่า ผู้พิพากษาอาจปล่อยชั่วคราวโดยเรียกประกันเป็นเงินหรือทรัพย์สินได้ตราบทที่จะไม่ส่งผลให้บุคคลต้องถูกขังระหว่างการพิจารณา โดยผลของบทบัญญัติดังกล่าวนี้ทำให้ศาลไม่สามารถฝากขังผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่สามารถหาเงินหรือทรัพย์สินมาวางตามจำนวนวงเงินประกันที่ศาลกำหนดได้อีกต่อไป ศาลทำได้เพียงแต่ปรับลดวงเงินประกันลงมาให้อยู่ในจำนวนที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีกำลังนำมาวางต่อศาลได้ ทำให้ผู้พิพากษาเริ่มเล็งเห็นว่าการใช้วิธีเรียกหลักประกันนั้นไม่เกิดประโยชน์จึงหันมาเริ่มสนับสนุนข้อมูลด้านการประเมินความเสี่ยงและกำกับดูแลจากสำนักงานปล่อยชั่วคราวของเขตโคลัมเบีย ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มใช้ระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยง¹⁷

ระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยงของสหรัฐอเมริกานั้นมีขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่การรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลโดยสำนักงานปล่อยชั่วคราวเพื่อนำไปพิจารณาความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้สำนักงานปล่อยชั่วคราวจะทำการรวบรวมและตรวจสอบประวัติของผู้ถูกกล่าวหาเพื่อใช้ในการเสนอต่อศาล โดยศาลจะนำไปพิจารณาอีกครั้งว่าควรปล่อยชั่วคราวบุคคลดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร จากนั้นจะเข้าสู่ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงและข้อเสนอแนะวิธีการกำกับดูแลหลังปล่อยชั่วคราว ขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่จะนำข้อมูลที่ได้รวบรวมนำมาเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่บรรจุปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ เอาไว้เพื่อให้คอมพิวเตอร์ทำการประมวลผล ผลการประเมินความเสี่ยงที่ได้จากการประมวลผลนั้นจะสรุปออกมาโดยจำแนกผู้ต้องหาหรือจำเลยว่ายู่ในระดับความเสี่ยงใด ตั้งแต่ระดับ 1-5 หรือก็คือตั้งแต่ความเสี่ยงต่ำ กลาง สูง สูงมาก สูงอย่างยิ่งตามลำดับ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาว่าสมควรจะปล่อยชั่วคราวบุคคลดังกล่าวหรือไม่ หรือปล่อยด้วยวิธีการอย่างไร หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเป็นลำดับต่อไป¹⁸ ตัวอย่างตารางปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง การให้คะแนน รวมถึงการจัดประเภทความเสี่ยง มีดังต่อไปนี้

¹⁶ D.C. Code §23-1321 (Release prior to trial) (c)(3) – A judicial officer may not impose a financial condition under paragraph (1)(B)(xii) or (xiii) of this subsection to assure the safety of any other person or the community, but may impose such a financial condition to reasonably assure the defendant's presence at all court proceedings that does not result in the preventive detention of the person, except as provided in 23-1322 (b).

¹⁷ มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์, ประพิน ประดิษฐากร และธัญญานุช ตันติกุล, ‘เงินไม่ใช่คำตอบ(อีกต่อไป) : การปล่อยตัวชั่วคราวที่ไม่ยึดโยงกับฐานะหรือทรัพย์สิน กรณีศึกษาของศาลในระดับท้องถื่นและระดับสหพันธรัฐ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา’ (การสัมมนาทางวิชาการเรื่องสู่ยุคใหม่ของการฝากขังและปล่อยชั่วคราว : เปลี่ยนแนวคิด พลิกกระบวน ด้วยวิสัยทัศน์ นวัตกรรม และเทคโนโลยี The Academic Seminar : Pretrial Justice 2.0 : Redefined and Redesigned through Vision, Innovation and Technology, อาคารสถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, 16 กุมภาพันธ์ 2560) 2-3.

¹⁸ เฟิงอ้าง 4-8.

การให้คะแนนและจัดประเภทความเสี่ยงในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาลสหพันธรัฐ¹⁹

ปัจจัยที่เป็นความเสี่ยง	คะแนนความเสี่ยง
1. จำนวนการกระทำความผิดครั้งก่อนที่ไม่ใช่ลหุโทษ	0 ครั้ง = คะแนนความเสี่ยงไม่มี 1 ครั้ง = คะแนนความเสี่ยง 1 – 4 2 ครั้ง = คะแนนความเสี่ยง 5 หรือมากกว่า
2. จำนวนครั้งที่เคยไม่มาศาลหรือเคยหลบหนี	0 ครั้ง = คะแนนความเสี่ยงไม่มี 1 ครั้ง = คะแนนความเสี่ยง 1 – 4 2 ครั้ง = คะแนนความเสี่ยง 5 หรือมากกว่า
3. มีคดีอื่นที่อยู่ในระหว่างพิจารณาหรือไม่	0 คดี = คะแนนความเสี่ยงไม่มี 1 คดี = มีคะแนนความเสี่ยง
4. ประเภทของข้อหาในคดีปัจจุบัน	ลักทรัพย์หรือฉ้อโกง, คดีเกี่ยวกับการใช้กำลังรุนแรงและอื่น ๆ = คะแนนความเสี่ยงไม่มี ยาเสพติด, อาวุธและลักลอบนำคนเข้าเมือง = คะแนนความเสี่ยง 1
5. ความรุนแรงของข้อหา	ลหุโทษ = คะแนนความเสี่ยงไม่มี หนักกว่าลหุโทษ = คะแนนความเสี่ยง 1
6. อายุขณะถูกจับ	อายุ 47 ปีขึ้นไป = คะแนนความเสี่ยงไม่มี อายุ 27-46 ปี = คะแนนความเสี่ยง 1 อายุ 26 ปีหรือน้อยกว่า = คะแนนความเสี่ยง 2
7. การศึกษาขั้นสูงสุด	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า = คะแนนความเสี่ยงไม่มี มัธยมปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ = คะแนนความเสี่ยง 1 ต่ำกว่ามัธยมปลาย = คะแนนความเสี่ยง 2
8. การมีงานทำ	มีงานทำ = คะแนนความเสี่ยงไม่มี ว่างงาน = คะแนนความเสี่ยง 1
9. ที่อยู่อาศัย	เป็นเจ้าของเองหรืออยู่ในระหว่างผ่อนชำระ = คะแนนความเสี่ยงไม่มี เช่าหรืออื่น ๆ รวมถึงไม่มีที่อยู่อาศัย = คะแนนความเสี่ยง 1
10. ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน	ไม่มี = คะแนนความเสี่ยงไม่มี มี = คะแนนความเสี่ยง 1

¹⁹ Christopher T. Lowenkamp and Jay Whetzel, ‘The Development of an Actuarial Risk Assessment Instrument for U.S. Pretrial Services’ (Washington, DC: Office of Probation and Pretrial Services, The Administrative Office of the U.S. Courts, 2009) อ้างถึงใน มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์, ประพิน ประดิษฐากร และธัญญา นุชตันติกุล (n 17) 13.

ประเภทความเสี่ยง	รวมคะแนนความเสี่ยง
ประเภทที่ 1	0 – 4
ประเภทที่ 2	5 – 6
ประเภทที่ 3	7 – 8
ประเภทที่ 4	9 – 10
ประเภทที่ 5	11 ขึ้นไป

อย่างไรก็ตามคะแนนความเสี่ยงที่ได้จากการวิเคราะห์ผ่านปัจจัยต่าง ๆ ตามตารางนั้นเป็นเพียงหนึ่งในปัจจัยที่เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการประกอบการพิจารณาของศาลในการปล่อยชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งยังคงเป็นดุลพินิจของศาลที่จะทำการวิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ของจำเลยรวมถึงปัจจัยอื่นในแต่ละกรณีไปว่าสมควรจะปล่อยชั่วคราวไปหรือไม่ อย่างไร

นอกจากระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยงแล้วนั้น ยังได้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามหรือ (E.M.) มาใช้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากสหรัฐอเมริกาเห็นว่าการใช้อุปกรณ์ E.M. นั้นต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมาก และยังไม่ช่วยป้องกันการหลบหนีแม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมงก็ตาม ถึงกระนั้นอุปกรณ์ดังกล่าวยังมีความเหมาะสมที่จะใช้งานเพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางในบางประการเพื่อป้องกันการก่ออันตรายแก่สังคม ดังนั้นศาลจึงมักมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคู่ไปกับการจำกัดการเดินทางบางประการ เช่น ห้ามออกนอกเคสสถานในช่วงเวลาที่กำหนดการกักขังไว้ภายในบ้าน กับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดทางเพศโดยผู้เสียหายเป็นเด็ก หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้เพื่อป้องกันการก่ออันตรายแก่สังคม²⁰ ดังนั้นจึงทำให้เห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกานั้นเน้นการใช้ระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยงเป็นหลักมากกว่าการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามหรือ (E.M.) และนอกจากในส่วนของสหรัฐอเมริกาแล้ว ผู้เขียนยังได้ทำการศึกษาในส่วนของกฎหมายและระบบปล่อยชั่วคราวของสหราชอาณาจักร(สกอตแลนด์) อีกหนึ่งประเทศด้วย

²⁰ มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์, ประพิน ประดิษฐากร และธัญญานุช ตันติกุล (n 17) 15.

ตารางการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (E.M.) ของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา
หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม มาตรา 110 วรรคสาม และมาตรา 117 วรรคสอง - โดยหลักศาลจะต้องพิจารณาถึงความเสี่ยง 3 ประการ คือ ความเสี่ยงที่จะหลบหนี ความเสี่ยงที่จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และความเสี่ยงที่จะไปก่ออันตรายประการอื่น โดยจะอาศัยเครื่องมือภายใต้โครงการนำร่องระบบประเมินความเสี่ยง สำหรับศาลในโครงการนำร่องระบบประเมินความเสี่ยง - ในกรณีของศาลที่ไม่อยู่ในโครงการนำร่องระบบประเมินความเสี่ยง ศาลก็จะอาศัยข้อมูลจากคำร้องขอปล่อยชั่วคราวและเอกสารในสำนวนในการประเมินความเสี่ยง ตลอดจนความเห็นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้เสียหาย หรือพยาน (ถ้ามี) และอาจให้เจ้าหน้าที่สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจาก ผู้เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็น - ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงนั้นจะถูกนำไปประกอบการพิจารณาว่าสมควรอนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ E.M. หรือไม่ หรือใช้ในลักษณะใด²¹	- ศาลสหพันธรัฐส่วนใหญ่จะใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือ E.M. เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางในบางประการเพื่อป้องกันการก่ออันตรายแก่สังคม เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดทางเพศโดยผู้เสียหายเป็นเด็ก หรือผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีความผิดที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ศาลจึงมักมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ควบคู่ไปกับการจำกัดการเดินทางบางประการเช่น ห้ามออกนอกเคหสถานในช่วเวลา ที่กำหนด (Curfew) การกักขังไว้ภายในบ้าน เป็นต้น - ศาลชั้นต้นแห่งเขตโคลัมเบีย ในทางปฏิบัติจะมีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้เพื่อตรวจสอบหรือจำกัดการเคลื่อนไหวของผู้ต้องหาหรือจำเลยแค่ เพียง 2 กรณีเท่านั้นคือ 1) กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว และจำเลยต้องถูกควบคุมความประพฤติหรือเป็น กรณีที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจากเรือนจำโดยมีพันธบัตร ซึ่งศาลอาจให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นหนึ่งวิธีลงโทษในลักษณะที่ก่อให้เกิดตราบบหรือมลทิน เป็นต้น 2) กรณีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลจะนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้แค่ใน 2 กรณีเท่านั้นคือ 2.1 ในคดีความผิดร้ายแรง และได้รับการประเมินแล้วว่าอยู่ในเกณฑ์ความเสี่ยง สูง โดยอาจไม่สูงถึงขั้นที่จะต้องใช่วิธีการคุมขัง โดยศาลอาจปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ห้ามออกนอกบ้านในเวลาที่กำหนด ประกอบกับให้

²¹ คู่มือการปฏิบัติงาน ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 การใช้ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับตรวจสอบหรือจำกัด การเดินทางของบุคคลในการปล่อยชั่วคราว (Electronic Monitoring) หน้า 7-8.

ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา
	ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่าบุคคลดังกล่าวปฏิบัติตามเงื่อนไข 2.2 ในคดีความรุนแรงในครอบครัวหรือคดีประเภทอื่น ๆ ที่มีความเสี่ยงสูงว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปทำร้ายพยานหรือผู้เสียหาย ศาลอาจกำหนดเงื่อนไข โดยมีคำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Stay-Away-Order) พร้อมกับให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สามารถติดตามพฤติกรรมการเดินทางได้ ²²

เหตุที่ไม่ได้ทำการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (E.M.) ในส่วนของสหราชอาณาจักร(สกอตแลนด์) นั้นเนื่องจากโครงการในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (E.M.) มาใช้ในสหราชอาณาจักร(สกอตแลนด์) นั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงทำให้โครงการดังกล่าวนี้ถูกยกเลิกไป ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

3.2 สหราชอาณาจักร(สกอตแลนด์)

จากการที่ได้ทำการศึกษาขึ้นพบว่า สหราชอาณาจักร(สกอตแลนด์)นั้นมีการใช้ระบบปล่อยชั่วคราวที่เรียกกันว่าระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุม (Supervised bail) โดยสาระสำคัญของระบบปล่อยชั่วคราวดังกล่าวนี้คือ การให้เอกชนหรือองค์กรที่ทำหน้าที่สังคมสงเคราะห์รับหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ปล่อยชั่วคราวโดยมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยและประเมินว่าผู้ใดควรได้รับการปล่อยชั่วคราวก่อนจะทำการรายงานเสนอศาลต่อไป ซึ่งการทำงานของเจ้าหน้าที่นั้นจะเน้นไปที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกลุ่มที่มักไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและกลุ่มที่ควรได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น ผู้มีความบกพร่องทางจิต ผู้ติดยาเสพติด สตรีและเยาวชน ตลอดจนพ่อหรือแม่ที่เลี้ยงบุตรเพียงลำพัง เงื่อนไขในการควบคุมความประพฤติที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องทำคือ การมาพบเจ้าหน้าที่ตามสถานที่ เวลา และเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตามเมื่ออ้างอิงจากงานวิจัยของรัฐบาลสกอตแลนด์ทำให้พบว่าระบบการปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้การควบคุมนี้แม้ยังไม่มีการนำไปใช้ทั่วทั้งประเทศ แต่สำหรับผู้ปฏิบัติที่ใช้ระบบดังกล่าวอย่างจริงจังตลอดจนกระทั่งผู้ต้องหาหรือจำเลยเองส่วนใหญ่เห็นด้วยและสนับสนุนระบบดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่ารัฐประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้มากกว่าการขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างพิจารณา²³

โดยสรุประบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมนั้นก็คือ การปล่อยตัวชั่วคราวแบบมีเงื่อนไข เช่น ให้รายงานตัวกับเจ้าหน้าที่หรือนายประกัน โดยเฉลี่ย 2 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ซึ่งผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวส่วนใหญ่นั้นทำตาม โดยจากงานวิจัยนั้นพบว่าการใช้ระบบปล่อยชั่วคราวดังกล่าวนี้มีข้อดีคือ ทำให้กลุ่มบุคคลผู้กระทำความผิดที่รอการพิจารณาจากศาลดังกล่าวนี้สามารถใช้ชีวิตปรับตัวและมีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนได้ เพราะชุมชนนั่นเองจะเป็นสิ่งที่คอยพิทักษ์ หรือก็คือกำกับดูแลบุคคลดังกล่าว นอกจากนั้นยังส่งผลดีแก่ผู้กระทำความผิดคือ ทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นห่างไกลจากการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้นและจากการทดลองใช้ระบบดังกล่าวนี้พบว่า การปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้การควบคุมสามารถป้องกันการละเมิดคำสั่งหรือหนีได้ใน

²² มุขเมธิน กลั่นนุรักษ์, ประพิน ประดิษฐากร และธัญญานุช ตันติกุล (ก 17) 8.

²³ ธัญญานุช ตันติกุล, ‘อิสรภาพราคาแพงสำหรับคนจน: การปล่อยชั่วคราว สภาพปัญหาและหนทางแก้ไข’ (2557) 61 ดุลพาท 151 และ (2558) 62 ดุลพาท 168, 30-31.

ระดับหนึ่งเนื่องจากการได้มีความสัมพันธ์อันดีกับนายประกันและชุมชน²⁴ และเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ประกอบตารางสถิติอาชญากรรมและการกระทำความผิด ทำให้พบว่าการใช้ระบบปล่อยชั่วคราวดังกล่าวนี้ มีผลทำให้สถิติอาชญากรรมและการกระทำความผิดนั้นลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางสถิติอาชญากรรมและการกระทำความผิด ในช่วงปี ค.ศ. 2013 – 2020²⁵

ช่วงระยะเวลา (ปี ค.ศ.)	Total offences	Total Crimes
2013-2014	501,281	270,397
2014-2015	379,498	256,350
2015-2016	339,193	246,243
2016-2017	288,691	238,921
2017-2018	264,027	244,504
2018-2019	247,791	246,480
2019-2020	250,662	246,516

นอกจากนั้นสหราชอาณาจักร(สกอตแลนด์) ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว เช่น Criminal Procedure (Scotland) Act 1995 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเอาไว้ เช่น มาตรา 23 บี ซึ่งได้วางหลักเอาไว้ว่า สำหรับความผิดอาญาทั่ว ๆ ไปนั้นจะถือว่าต้องอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควรเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งคำว่าประโยชน์สาธารณะนั้นได้มีการให้คำนิยามออกไปอีกว่า หมายความว่ารวมถึง ความปลอดภัยของสาธารณะด้วย อย่างไรก็ตามความผิดบางประเภทยังอาจไม่ได้อยู่ตามหลักพื้นฐานดังกล่าว อาทิเช่น มาตรา 23 ดี ซึ่งได้วางหลักเอาไว้ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิที่จะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเว้นแต่มีพฤติการณ์พิเศษอย่างยิ่งยวด ซึ่งตามมาตราดังกล่าวนั้น กรณีแรกคือ กรณีที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรงหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และเคยมีประวัติถูกพิพากษาลงโทษหรือถูกฟ้องในความผิดที่ใช้ความรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศมาก่อน กรณีที่สองคือ กรณีที่ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดและเคยมีประวัติถูกพิพากษาลงโทษหรือถูกฟ้องในความผิดดังกล่าวมาก่อน เป็นต้น²⁶

อีกทั้งในส่วนการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อจำกัดหรือตรวจสอบการเดินทางนั้น แต่เดิมก็เคยมีบัญญัติไว้ในมาตรา 24 เอ ถึง 24 อี โดยในปี ค.ศ. 2005 ที่รัฐบาลได้มีการริเริ่มโครงการในการนำ E.M. มาใช้ในการปล่อยชั่วคราว โดยมีการแก้ไข Criminal Procedure (Scotland) Act 1995 โดย The Criminal Procedure (Amendment) (Scotland) Act 2004 แต่ในเวลาต่อมานั้นก็ได้มีบทบัญญัติยกเลิกกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการกำหนดให้ E.M. เป็นเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวตาม The Criminal Justice and Licensing (Scotland) Act 2010 อันเนื่องมาจากการประเมินผลนั้นไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะมาตรการดังกล่าวไม่ได้ลดจำนวนของผู้ถูกคุมขังก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี อีกทั้งยังไม่เป็นการสร้างความปลอดภัยต่อสาธารณะมากขึ้นกว่าการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวอื่น ๆ ²⁷

²⁴ Carole Wilson and Joe Perman, 'Supervised Bail in Scotland: Research on Use and Impact' (Edinburgh: Scottish Government Social Research 2012) 2.

²⁵ Scottish Government, Record Crime in Scotland 2019-2020, 2020

<<https://www.gov.scot/publications/recorded-crime-scotland-2019-2020/>> accessed 1 August 2021

²⁶ ศุภกิจ แยมประชา, 'เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวโดยศาลตามกฎหมายสกอตแลนด์และกฎหมายไทย'(2561) 65 ดุลพาห 131, 132.

²⁷ เฟิงอ้าง 137.

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายอันเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวและระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทย สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์)

แม้ว่าในปัจจุบันนี้บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องของการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยนั้นจะได้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามมาปรับใช้กับกรณีของผู้ที่ถูกฝากขังอยู่ในเรือนจำรวมไปถึงผู้ที่ขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลแต่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอ ซึ่งการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ Presumption of Innocence การเคารพในเรื่องของสิทธิเสรีภาพรวมไปถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้ว การใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นยังทำให้สามารถควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาซึ่งนับว่าเป็นหลักประกันของรัฐ ในกรณีที่จะต้องมีการพิจารณาคดีบนชั้นศาลโดยยังคงทำให้การดำเนินคดีอาญานั้นสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องตามหลักกฎหมายในเรื่องของการควบคุมตัวระหว่างคดีของประเทศไทย นอกจากนั้นยังเป็นการสอดคล้องต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence ในที่นี้ก็คือการไม่ปฏิบัติกับผู้ถูกกล่าวหาว่าทราบดีว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยใช้วิธีฝากขังในเรือนจำ

ถึงกระนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ สหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) แล้วนั้น พบว่า ทั้งสองประเทศนี้ต่างก็มีกฎหมายในส่วนของการควบคุมตัวระหว่างคดีเช่นเดียวกันกับประเทศไทย เช่น ตาม U.S. Code § 3142-Release or Detention of a Defendant Pending Trial²⁸ ของสหรัฐอเมริกา และนอกจากนั้นทั้งสองประเทศยังมีมาตรการในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวด้วย แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าทั้งสองประเทศดังกล่าวไม่ได้ใช้วิธีการดังที่ได้กล่าวมาเท่าที่ควร แต่กลับเลือกที่จะใช้มาตรการทางเลือกในการปล่อยชั่วคราวซึ่งยังคงทำให้สามารถควบคุมตัวของผู้ถูกกล่าวหาได้ แต่ลดทอนสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาให้น้อยที่สุดและสอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์เท่าที่จะทำได้ไปพร้อมกัน

ดังนั้นจึงพอที่จะสรุปได้ว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับกฎหมายในการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้นมีหลายประการ อาทิ ระบบปล่อยชั่วคราวที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์มากนัก เช่น การปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดหลักประกัน อันก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของอาชีวนายประกันตามมา หรือการพิจารณาปล่อยชั่วคราวโดยการอ้างอิงจากบัญชีการใช้จ่ายเงินของศาลหรือยึดคอก ซึ่งส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์หลายรายนั้นต้องถูกฝากขังอยู่ในเรือนจำหรืออาจต้องใช้ทรัพย์สินจำนวนมากเพื่อใช้ในการประกันตนเองออกมา รวมถึงการใช้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตาม หรือ (E.M.) โดยเฉพาะกรณีที่น่ามาให้กับผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งอาจก่อให้เกิดการตีตราจากสังคมว่าบุคคลดังกล่าวนี้เป็นผู้กระทำความผิดไปแล้วจนอาจทำให้สูญเสียหน้าที่การงานเช่นเดียวกันกับการถูกฝากขังในเรือนจำ

โดยจากกรณีดังกล่าวมานั้นอาจมีสาเหตุมาจากการขาดการปรับปรุงแก้ไขระบบปล่อยชั่วคราวให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือระบบปล่อยชั่วคราวที่ลดทอนสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ให้น้อยที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ให้มากที่สุด โดยที่ยังคงทำให้สังคมนั้นมีความปลอดภัย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากระบบปล่อยชั่วคราวประกอบกับกฎหมายของทั้งสองประเทศแล้วทำให้พบว่า มีข้อดีมากกว่าข้อเสียหากสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทของสังคมไทยได้ โดยทั้งระบบปล่อยชั่วคราวโดยวิธีการประเมินความเสี่ยงของสหรัฐอเมริกาและระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมของสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) มีข้อดีในลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence เป็นอย่างมากเนื่องจากระบบปล่อยชั่วคราวทั้งสองนั้นจะเน้นวิธีการที่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพรวมไปถึงอิสรภาพของผู้ถูกกล่าวหาจนเกินไป กล่าวคือ ใช้วิธีการที่ทำให้ผู้

²⁸ U.S. Code 3142 (Release or detention of a defendant pending trial)

ถูกกล่าวหาว่าจะไม่ถูกฝากขังอยู่ในเรือนจำอันเป็นการกระทำเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์เท่าที่ควรและยังทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าไม่ถูกสังคมตราว่าเป็นผู้กระทำความผิดไม่สูญเสียอาชีพการงานรวมถึงสภาพการใช้ชีวิตในสังคมและการใช้ระบบการปล่อยชั่วคราวของทั้งสองประเทศนั้นยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางฐานะได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากไม่มีเรื่องของทุนทรัพย์ที่จะใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวเข้ามาเกี่ยวข้อง

ซึ่งหากพิจารณาถึงการใช่วิธีการประเมินความเสี่ยงตามปัจจัยที่ถูกกำหนดไว้ของสหรัฐอเมริกา ยังทำให้เห็นข้อดีอีกว่าทำให้สามารถขยายขอบเขตในเรื่องของฐานความผิดสำหรับการพิจารณาเพื่อปล่อยชั่วคราวได้ เช่น แม้จะเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่หากจากการประเมินแล้วพบว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นอยู่ในเกณฑ์ความเสี่ยงที่ต่ำ ก็ทำให้สามารถปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหาคนดังกล่าวได้ ซึ่งอาจทำให้ปัญหาในส่วนของการใช้ยึดถือในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยนั้นลดน้อยถอยลง อีกทั้งยังเป็นส่วนทำให้แก้ปัญหาในเรื่องของนักโทษล้นเรือนจำซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่สำหรับประเทศไทยอีกด้วยและวิธีการของทั้งสองประเทศนั้นยังมีข้อดีในเรื่องของการช่วยลดค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมากในระยะยาวเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการฝากขังในเรือนจำหรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตาม (E.M.) ตามที่ประเทศไทยนั้นได้ใช้อยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามการนำวิธีการของทั้งสองประเทศดังกล่าวมาปรับใช้กับบริบทของสังคมไทยนั้นยังคงมีข้อเสียอยู่บางประการเนื่องด้วยประเทศไทยนั้นไม่เคยมีการนำวิธีดังที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นมาบังคับใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นการนำมาปรับใช้เพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยในระยะเริ่มต้นนั้นอาจทำให้เกิดความยุ่งยากและอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือแบ่งเบาภาระหน้าที่ของศาลในการประเมินความเสี่ยงรวมถึงค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์หาปัจจัยที่จะนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย อีกทั้งวิธีการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวนั้นไม่อาจนำมาใช้กับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในฐานความผิดที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนาได้ เนื่องด้วยเมื่อพิจารณาจากหลักความได้สัดส่วนแล้วนั้นทำให้เห็นว่าหากปล่อยผู้ถูกกล่าวหาคนดังกล่าวกลับคืนเข้าสู่สังคมนั้นอาจทำให้เกิดอันตรายต่อสังคมรวมถึงผลเสียอื่น ๆ มากกว่าการได้ประโยชน์เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาคนดังกล่าวนั้นต้องถูกลิดรอนสิทธิ เสรีภาพไปบางส่วน เป็นต้น

ดังนั้นจากที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีทางกฎหมายรวมถึงระบบปล่อยชั่วคราวของทั้งสองประเทศทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ยังคงมีกฎหมายรวมถึงระบบปล่อยชั่วคราวที่หากนำมาปรับใช้ โดยการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้น ย่อมจะสามารถทำให้กฎหมายรวมถึงระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้นมีประสิทธิภาพและยังสอดคล้องกับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 บทสรุป

จากประเด็นปัญหาในเรื่องของการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น โดยเฉพาะในส่วนของการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน เมื่อดูจากสถิติการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันแล้วทำให้พบว่ายังคงมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งสวนทางกับเจตจำนงในการแก้ไขกฎหมายอันเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวที่ต้องการให้สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ รวมไปถึงเพื่อทำให้การลิดรอนสิทธิเสรีภาพนั้นลดน้อยลง โดยจากการวิเคราะห์แล้วทำให้พบว่าปัญหาอาจเกิดจากประเทศไทยนั้นยังขาดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวมถึงระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ หากมีการปรับปรุงแก้ไขทั้งสองส่วนนี้แล้ว อาจทำให้ปัญหาในเรื่องของการใช้บัญชีกำกับการใช้ดุลพินิจของศาลหรือยึดถือ รวมถึงการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามหรือ E.M. มาใช้กับผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลนั้นลดลง ซึ่งจะส่งผลให้กฎหมาย

และระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อสังเกตว่าทั้งสองประเทศที่ผู้เขียนได้นำมาทำการศึกษานั้นต่างก็ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามหรือ E.M. มาก่อนประเทศไทย แต่ทั้งสองประเทศดังกล่าวข้างต้นต่างก็มีความพยายามในการลดการใช้วิธีการดังกล่าวและหันมาสนับสนุนวิธีการปล่อยชั่วคราวในรูปแบบอื่นที่สอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาด้านแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) พบว่ายังคงมีหลักกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวที่ยังสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อให้กฎหมายและระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ เช่น ในส่วนของระบบปล่อยชั่วคราวโดยการประเมินความเสี่ยงของสหรัฐอเมริกา แม้ว่าประเทศไทยนั้นจะได้มีการนำระบบปล่อยชั่วคราวในการประเมินความเสี่ยงมาเริ่มใช้บ้างแล้ว แต่ก็ยังคงไม่เป็นที่แพร่หลายนัก อีกทั้งผู้เขียนเห็นว่ายังคงมีส่วนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบปล่อยชั่วคราวดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ เช่น ในเรื่องของปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยง กล่าวคือ กรณีสืบประเมินความเสี่ยงสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่ได้เริ่มมีการนำมาใช้ในประเทศไทยนั้น ยังสามารถปรับปรุงโดยการเพิ่มปัจจัยในการประเมินความเสี่ยง เช่น ในเรื่องของประวัติการใช้แอลกอฮอล์ ข้อหาในปัจจุบันที่กระทำความผิด ความรุนแรงของข้อหา การมีโทรศัพท์ที่ติดต่อกับผู้ถูกจับกุม ระหว่างคุมประพฤติ สุขภาพจิต อายุขณะที่ถูกจับกุม สถานะความเป็นพลเมืองหรือความเกี่ยวข้องกับต่างชาติ ประวัติการถูกลงโทษในอดีตที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง มีหมายจับที่ยังมีผลใช้บังคับหรือไม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหา รวมไปถึงจัดทำแบบประเมินที่ประกอบไปด้วยปัจจัยความเสี่ยงในกรณีต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นนี้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดภาระหน้าที่ของศาลแล้วยังทำให้ศาลนั้นได้รับข้อมูลที่จำเป็นอันจะสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหาได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ในส่วนของสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) นั้น ผู้เขียนเห็นว่าหากนำระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมของสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) มาปรับใช้เข้าด้วยกันนั้นอาจเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปล่อยชั่วคราวได้มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ นอกจากการที่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับการประเมินความเสี่ยงแล้ว ในบางฐานความผิดหรือในบางกรณีนั้น ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขบางประการให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น เช่น อาจให้ผู้ถูกกล่าวหาทำรายงานตัวต่อศาล สถานีดำรวจ หรือตามสถานที่ ภายในเวลา และความถี่ที่กำหนดในเขตพื้นที่ที่ผู้ถูกกล่าวหาอาศัยอยู่เพื่อป้องกันการหลบหนีและยังเป็นการยืนยันความบริสุทธิ์ใจของตัวผู้ถูกกล่าวหาเอง โดยที่อาจให้หน่วยงานเอกชนที่ทำหน้าที่สังคมสงเคราะห์ หรือหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานกองทุนยุติธรรมซึ่งมีอยู่ในทุกจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ โดยทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ปล่อยชั่วคราว เช่น เป็นผู้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยและประเมินว่าผู้ใดควรได้รับการปล่อยชั่วคราว ก่อนจะทำรายงานเสนอศาลต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ภาครัฐเป็นอย่างมากนอกจากนั้นวิธีการดังกล่าวนี้ยังทำให้สังคมเกิดความปลอดภัย

อย่างไรก็ตามในส่วนของการปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรต้องนำมาปรับใช้ร่วมกับระบบปล่อยชั่วคราวในรูปแบบอื่นด้วย เนื่องจากบริบทของสังคมไทยนั้นแตกต่างกับสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) ค่อนข้างมาก เช่น ในเรื่องของจำนวนประชากร ซึ่งประเทศไทยมีจำนวนประชากรมากกว่าสหราชอาณาจักร (สกอตแลนด์) เป็นจำนวนมาก และเมื่อจำนวนประชากรมีมากก็ย่อมส่งผลในเรื่องของปริมาณคดีรวมถึงการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ดังนั้นการนำระบบปล่อยชั่วคราวภายใต้การควบคุมมาใช้เพียงลำพังอาจทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับประเทศต้นแบบอย่างที่เราควรจะเป็น

นอกจากนั้นผู้เขียนยังมีความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการปล่อยชั่วคราวในส่วนของการเรียกประกันหรือการกำหนดหลักประกัน ให้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับของสหรัฐอเมริกา โดยอาจเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายว่า การเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวเป็นเงินหรือทรัพย์สินนั้นสามารถทำได้เพียงเท่าที่จะไม่ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกขังระหว่างการพิจารณา โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงฐานะ หน้าที่การงาน รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวจากข้อเสนอแนะในเรื่องของการประเมินความเสี่ยงดังที่กล่าวก่อนหน้านี้นี้ประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการโกหกจากตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งผลจากข้อกฎหมายดังกล่าวนี้จะทำให้ศาลไม่สามารถฝากขังผู้ต้องหาหรือจำเลยจากเหตุเพราะไม่สามารถหาเงินหรือทรัพย์สินมาวางตามจำนวนประกันที่กำหนดได้

จากข้อเสนอดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้เขียนเชื่อว่าหากได้มีการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยแล้วนั้น จะสามารถทำให้บทบัญญัติของกฎหมายรวมไปถึงระบบปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น กล่าวคือจะสอดคล้องกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ หรือ Presumption of Innocence และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น